

הדו"ח הדיפלומטי

סקירה חודשית על מדיניות-החוץ האזורת של ישראל
עורך: ד"ר רועי קיבריק*

גיליון מס' 16, אוגוסט 2018

א. ישראל והפלסטינים

- **עדיין אין תהליך שלום** - השליחים האמריקאים לתהליך השלום במזרח התיכון [המשיכו ופרסמו](#) הודעות בנוגע לנחיצות תכנית השלום שלהם, לצד הפעלת לחץ כנגד הרשות הפלסטינית לנוכח סירובה לנהל משא ומתן עם שליחי טראמפ, אולם בביקורו בליטא [הצהיר](#) נתניהו כי הוא לא רואה שום דחיפות בקידום הנושא. במהלך פגישות עם פעילים פוליטיים, נציגי חברה אזרחית ואקדמאים ישראלים, [חזר](#) אבו מאזן על מסריו התומכים בפתרון שתי המדינות, כולל הסכמתו לפירוז המדינה הפלסטינית.
- **עימותים ומשא ומתן עם החמאס בעזה** - ישראל [המשיכה במאמציה לקדם](#) הסדרה של היחסים עם החמאס בעזה לנוכח המשך העימותים האלימים, והצליחה בכך במידה מוגבלת בזכות מעטפת בינלאומית הכוללת בין השאר את [מצרים](#), ארה"ב, קטאר, ושליח האו"ם. תהליך המשא ומתן נמשך כמה חודשים, וכלל גם [פגישה של](#) שר הביטחון ליברמן עם שר החוץ של קטאר בקפריסין במהלך חודש יוני, ו**ביקור** של ראש המודיעין הכללי המצרי שביקר באוגוסט בישראל. על פי דיווחים זרים, במהלך המשא ומתן דנו ישראל והחמאס על אפשרות [פתיחת](#) נתיב ימי לעזה דרך קפריסין. מתווה ההסכם שנידון [כלל](#) 6 שלבים הדרגתיים המתחילים בהפסקת אש, נמשכים בפתיחת מעברים, העברת סיוע הומניטרי, הסדר שבויים ואסירים, שיקום תשתיות ושיחות על נמל אווירי יומי, וזאת ככל שהשקט יישמר. בראשית אוגוסט, לנוכח המשך אירועים אלימים על הגדר ועפיפוני תבערה, שר הביטחון הורה [לעצור](#) את העברת הדלק והגז לעזה, [לסגור](#) באופן חלקי את מעבר ארז, ולצמצם את מרחב הדיג. ככל שהתמעטו מקרי האלימות והתקדם המשא ומתן במצרים, [הורה](#) הקבינט המדיני-ביטחוני [לפתוח](#) את [המעברים](#) ולהרחיב את אזור הדיג. אונר"א [הודיעה](#) שתפתח את שנת הלימודים בעזה במועד. ראש השב"כ [חזהיר](#) שדחיקת אבו מאזן מתהליך ההסדרה בעזה עשוי להביא להגברת האלימות בגדה המערבית.
- **יחסים כלכליים בין ישראל והרשות הפלסטינית** - במקביל למאמצי ההסדרה בעזה, שר האוצר כחלון [קידם](#) תכניות כלכליות בגדה המערבית, יחד עם מדינות אירופה, הכוללות פתיחת אזורי תעשייה משותפים והקלות על מעברים של אנשים וסחורות בין ישראל והגדה. ישראל [הסכימה לשחרר](#) דואר פלסטיני שהיה כלוא בירדן משנת 2010.
- **המאבק הדיפלומטי בין ישראל והרשות הפלסטינית על הכרה ומעמד בינלאומי** - בעת שהשר לשיתוף פעולה אזורי צחי הנגבי [ייצג](#) את ישראל בטקס החלפת הנשיאים בקולומביה, [הודיעה](#) ממשלת קולומביה היוצאת כי היא מכירה במדינת פלסטין. בישראל [קיבלו](#) הודעה זו בהפתעה והתייחסו אליה כאל כישלון מודיעיני. ישראל [העבירה](#) מחאה חריפה להנהלת בית הדין הפלילי בהאג, שבמסגרת בדיקה מקדימה לגבי תלונות הפלסטינים על פשעי מלחמה בעזה ב-2014 ועל הפרת הדין הבינלאומי בבניית ההתנחלויות, החליט לעודד פניות ומתן עדויות רק מצד הקורבנות הפלסטינים. בברזיל, שיתוף פעולה בין הקונסוליה הישראלית בסאו-פאולו עם בית ספר לסמבה לרגל חגיגות ה-70 לישראל [בוטל](#) מחשש של בית הספר לביקורת ציבורית.

- **בנייה, פינוי והתיישבות בשטחים** - בעקבות תכניות בניית ההתנחלויות שפרסמה ישראל בתחילת החודש, [הוציא](#) האיחוד האירופי הצהרה נוספת בדבר התנגדותו למדיניות ההתנחלויות, אותה תיאר כבלתי חוקית בהתאם לחוק הבינלאומי וכפוגעת בסיכוי לשלום. במסגרת עתירה לבג"צ שהוגשה נגד פינוי חאן אל-אחמר, [הציעה](#) המדינה להקים עבור תושבי חאן אל-אחמר כפר חדש בתמורה לפינוי בהסכמה. בפסק דין תקדימי [החליט](#) בית המשפט המחוזי בירושלים כי ניתן להכשיר מאחז הנבנה על קרקע פלסטינית אם הוא נבנה בתום לב ובשליחות המדינה. המדינה [תכננה](#) להרחיב את שטח השיפוט של ההתנחלות החדשה עמיחי, כך שתכלול גם את המאחז עדי עד ובכך להכשירו. הממשלה [החליטה](#) לסייע להתיישבות היהודית בחברון ובקרית ארבע והקצתה 10 מיליון ש"ח לטובת הרחבת ופיתוח אזור התעשייה במקום.

ב. ישראל והאזורים סביב לה

המזרח התיכון

- **שיתוף פעולה אזורי?** - השגריר החדש בירדן, אמיר ויסברוד [הגיש](#) את כתב האמנה שלו למלך, ומצרים [ירדן](#) מינו כל אחת מהן שגרירים חדשים לישראל. העיתון הסעודי אילאף, הממוקם בלונדון, [קיים](#) ראיון עם תמיר פרדו ראש המוסד לשעבר. דווח כי איחוד האמירויות [הסתייעה](#) בתוכנה ישראלית לטובת ריגול אחר ערב הסעודית וקטאר. בתחום הספורט, צמד סעודי [סירב](#) לשחק נגד ישראלים באליפות הבדמינטון; ג'ודוקא ירדני [בחר](#) לא להתחרות בישראלי בסבב הגראנד פרי בבודפשט; וג'ודוקא מצרי מאידך [בחר](#) להתחרות ואף ניצח את הישראלי בחצי הגמר. ארגונים שמתנגדים לנורמליזציה במרוקו [מתחו](#) ביקורת על ביקורו של יו"ר מפלגת העבודה אבי גבאי במרוקו ותיארו אותו כחלק מהקמפיין הפוליטי שלו. הזמרת דלאל אבו אמנה, מנצרת, [הופיעה](#) בבית האופרה בקהיר. צוותי כיבוי אש מישראל, ירדן והרשות הפלסטינית [שיתפו](#) פעולה בטיפול במשאית שעלתה באש במעבר אלנבי.
- **המשטר והעם באיראן** - ראש הממשלה נתניהו [בירך](#) על החלטת טראמפ להטיל סנקציות על איראן, וקרא למדינות אירופה לעשות זאת גם כן. משרד החוץ [המשיך](#) במאמציו לפנות לעם האיראני דרך הרשתות החברתיות, תוך ביצוע הבחנה בין המשטר והעם האיראני.

אירופה

- **עימות מול האיחוד האירופי, לצד שיתוף פעולה** - נתניהו [תקף](#) את האיחוד האירופי על מימון "המועצה להגנה על חירויות" (ארגון גג של 20 עמותות שמאל) ועל אי התייצבותו לצד ממשל טראמפ בסנקציות על איראן. בתגובה, באיחוד האירופי חזרו והביעו את מחויבותם לחופש הביטוי וערכים ליברלים. אל מול עמדה זו ניתן להבין את האסטרטגיה של ממשלת ישראל, שפונה לחזק קשרים עם מדינות וישגרד, וכעת גם עם גוש המדינות הבלטיות, וזאת מבלי להסתיר שכוונתה לפגוע ולהחליש את האיחוד. נתניהו [התייחס](#) לכך החודש בפומבי במהלך ביקורו בליטא. יו"ר האופוזיציה ציפי לבני מנגד, [פנתה](#) לחזק את הקשרים עם האיחוד וקיימה מפגשי תדרוך עם שגרירי מדינות האיחוד בארץ. בנוסף, החודש [חתם](#) האיחוד האירופי על תכנית לשנתיים בעלות של 1.8 מיליון יורו עם משרד החינוך, לשיתוף פעולה לבניית מסגרת ישראלית שתוביל להגברת שוויון הזדמנויות ואפשרויות התעסוקה.
- **גרמניה** - שתי מדעניות גרמניות מהוועדה המייעצת לקרן המדעית הישראלית-גרמנית [התפטרו](#) בעקבות ביטול מינויה של פרופ' יעל אמיתי על ידי שר המדע אופיר אקוניס, בגין עמדותיה הפוליטיות.

- **אנטישמיות בבריטניה** - המתרחשות בין הקהילה היהודית ומנהיג מפלגת הלייבור ג'רמי קורבין המשיכה גם החדש. ראש הממשלה נתניהו **השתמש** בטוויטר כדי **לגנות** את השתתפותו של קורבין בטקס זיכרון למבצעי טבח הספורטאים במינכן, וקורבין השתמש בצינור זה כדי לשוב ולגנות את פעילות ישראל בעזה ואת חוק הלאום. בקהילה היהודית **טענו** שהתערבותו של נתניהו העניקה למעשה תחמושת לקורבין, ועדיף היה במקרה זה לו לא התבטא.

אגן הים התיכון

- **הגז כראי ליחסים הכלכליים והדיפלומטים באגן** - החודש **פורסם** כי לפי דו"ח סודי של משרד החוץ, החלופה המצרית עדיפה על פני החלופה התורכית לייצוא גז לאירופה. פרסום זה עולה בקנה אחד עם **דבריו** של רון אדם, השליח המיוחד של משרד החוץ לנושא אנרגיה, כי האופציה התורכית אינה נמצאת עוד על השולחן, כפי שנאמרו באפריל בכנס של מכון מיתווים ורשת יורמוסקו שהתמקד באזור מזרח אגן הים התיכון.
- **הברית ההלנית המשיכה להתחזק** - כאמור, קפריסין **היוותה** זירה לקיום מפגשים בין ליברמן ושר החוץ הקטארי בנושא עזה. חברת התעופה הקפריסאית **חידשה** את טיסותיה הישירות לנמל התעופה בחיפה לאחר שבוטלו חלק מהמיסים עליה. תרגיל ימי נוסף **התקיים** בין הצבאות של ישראל ויוון במהלכו עגנו ספינות יוניות בחיפה.

ג. מערך החוץ הישראלי

- **דיפלומטיה מודרנית ומגוונת** - כחלק מהצגת עמדתה של ישראל בעולם על המתרחש בעזה, **פנה** משרד החוץ לתושבים בדרום בבקשה שיעבירו סרטונים מחייהם שישימו כאמצעי הסברה. משרד החוץ **העביר תלונה** לרשת ה-BBC הבריטית, על כך שבכתורות המתארות את ההתחממות האלימה בעזה, נעדר כל אזכור לרקטות שנורו על ישראל. הממשלה **זכתה** לביקורת על כך שבזמן מחאת הקהילה הלהט"בית בארץ בעקבות חוק הפונדקאות, משרד החוץ הקים דוכן במצעד הגאווה בברלין המתגאה בקהילת הלהט"בים בארץ והזמין את החוגגים לישראל.
- **מינויים ותנאי עבודה** - עובדי התמך של משרד החוץ (אית"ן) קיימו שביתת פתע בגין הסחבת המתמשכת מטעם משרד האוצר בתיקון תנאי העבודה והשכר שלהם. משרד האוצר בחר בשני נציגים חדשים לארגונים הכלכליים הגדולים שייצגו את האינטרסים של ישראל, וזאת ללא תיאום עם משרד החוץ. הן רידיניק נבחר לתפקיד הציר הכלכלי וסגן ראש משלחת ישראל לארגון ה-OECD בפריז, ויובב גביש נבחר לתפקיד נציג ישראל בדירקטוריון הבנק העולמי בווישינגטון.
- **סיוע חוץ ושיתוף פעולה בינלאומי** - מנכ"ל משרד החוץ **פתח** את עבודת הצוות הישראלי המשותף למשרדים וסוכנויות רבות, שיכין את תכנית העבודה של ישראל ואת תרומתה למלחמה בהתחממות הגלובלית ולקיימות. הוועדה הבין-משרדית שהקימה הממשלה בחודש יולי לקידום תחום סיוע החוץ ושיתוף הפעולה הבינלאומי **יצאה** בקול קורא לקבלת עמדות והצעות הציבור לשיפור מערך הסיוע הבינלאומי. לרגל חג הקורבן, המשיכה השגרירות בסנגל במסורת בת שנים **ותרמה** 50 ראשי צאן לארגונים הומניטריים. ישראל **העבירה** סיוע וציוד הומניטרי לתושבי קרלה בדרום הודו שסבלו החודש משיטפון והצפות נרחבות. הממשלה **אישרה** הסכם לשיתוף פעולה חקלאי עם **אתיופיה** ו**אזרבייג'אן**.
- **ישראל מחזקת קשריה עם אסיה** - פרויקטים ושיתופי פעולה רבים **התקיימו** החודש בין ישראל ומדינות אסיה במהלך החודש. מנכ"ל משרד החוץ **ייצג** את ישראל במפגש עם ארגון מדינות מזרח אסיה (ASEAN). משלחת של מחוקקים ודוברי מפלגות הודים **הגיעה** לביקור בישראל ביוזמת והזמנת משרד החוץ. ממשלת ישראל **אישרה** הסכם להפקה משותפת של סרטי קולנוע עם הודו.
- **חוק הלאום עורר התנגדות בארץ ובחו"ל** - מעבר להתנגדות הרבה לה זכה החוק בארץ, הוא עורר פעילות והתנגדות גם בעולם. המנהיגות של אזרחי ישראל הערבים **פנתה** לאיחוד האירופי, וחברי כנסת מהרשימה המשותפת **פנו** לאיחוד הפרלמנטים הבינלאומי, **ופעלו** באו"ם, בכדי שארגונים אלו יפעילו לחץ ויפעלו כנגד חוק הלאום. עשרות שגרירים ויוצאי

משרד החוץ, [חתמו](#) על עצומה המתנגדת לחוק הלאום. ארגון הגג של הפדרציות היהודיות [הוציא](#) הודעה חריגה בגנות חוק הלאום, ורון לאודר, נשיא הקונגרס היהודי, [כתב](#) בניו יורק טיימס כנגד חוק הלאום והכניעה של ישראל לאורתודוקסים.

• **התמודדות ישראל עם ביקורת וקריאה לחרם** - בהמשך למדיניות מחודשים קודמים, גם החודש [עוכבו](#) במעברי הגבול של ישראל פעילי חברה אזרחית יהודים ולא-יהודים, ואף [נחקרו](#) לגבי עמדותיהם כלפי ראש הממשלה הישראלי. בין המעוכבים היו גם [העיתונאי](#) היהודי-אמריקאי [פיטר ביינרט](#), [והסופר](#) האמריקאי [רזא אסלאן](#). בנוסף, [פורסם](#) כי מכון אבא אבן לדיפלומטיה מודרנית במרכז הבינתחומי, בראשות השגריר לשעבר רון פרושאור, פנה לאזרחי ארה"ב בבקשה שילחצו על המנהיגים שלהם לא להשקיע באו"ם ולא לשתף עמו פעולה

• **דיפלומטיית נשק** - [הבחירה](#) של ישראל להשתתף במצעד צבאי בקרואטיה יחד עם מטוסי אף-16 שלה, לרגל ניצחון קרואטיה במבצע סופה לפני 23 שנים, עוררה ביקורת חריפה מצד הסרבים אשר עבורם מדובר באירוע קשה בו גורשו סרבים רבים מקרואטיה. הם העבירו ביקורת ותלונה חריפה לישראל.

ד. ציר זמן חודשי

תאריך	מה קרה?
5 באוגוסט	נתניהו נפגש עם שרת החוץ של נורבגיה אינה אריקסן סוריידה.
7 באוגוסט	השר לשיתוף פעולה אזורי צחי הנגבי ייצג את ישראל בטקס השבעת הנשיא הקולומביאני החדש.
16 באוגוסט	מנכ"ל משרד החוץ יובל רותם נפגש עם שר החוץ התאילנדי דון פראמודוויאני, לקראת כניסתה של תאילנד לתפקיד יו"ר ארגון מדינות מזרח אסיה (ASEAN).
19-20 באוגוסט	שר המדע והטכנולוגיה הסיני הגיע לביקור בישראל, נפגש עם שר הכלכלה אלי כהן ועם יזמים, וביקר בטכניון.
19-20 באוגוסט	נתניהו קיים מספר פגישות עם היועץ לביטחון לאומי האמריקאי ג'ון בולטון אשר הגיע לביקור בארץ.
22 באוגוסט	התקיים תרגיל משותף לצי היווני והישראלי.
24 באוגוסט	ראש הממשלה נתניהו קיים מספר פגישות עם מנהיגי המדינות הבלטיות במהלך ביקורו בליטא.
27 באוגוסט	הנשיא ריבלין אירח את משלחת המכללה לביטחון לאומי של הודו אשר ביקרה בארץ.

ה. פרסומים אחרונים של מכון מיתווים

<p>מורן זגה, "ישראל ואיחוד האמירויות הערביות: הזדמנויות בהמתנה", אוגוסט 2018.</p>	<p>דו"חות ומחקרים</p>
<p>השגריר (בדימוס) ברוך בינה, "מדיניות ארה"ב ביחס לישראל ולמזרח התיכון", גיליון 69 (אוגוסט 2018), "מכון מיתווים", ספטמבר 2018.</p>	
<p>השגריר לשעבר מיכאל הררי, "נמל ימי בקפריסין יכול לסייע לפתרון המשבר ההומניטרי בעזה", מעריב, 1 באוגוסט 2018.</p>	
<p>מורן זגה, "איחוד האמירויות הערביות: הפרטנר המוחמץ של ישראל", וואיינט, 7 בספטמבר 2018.</p>	
<p>ד"ר נמרוד גורן, "פגישת שרת החוץ האירופית עם חברי הכנסת מהרשימה המשותפת", "מכון מיתווים", 4 בספטמבר 2018.</p>	
<p>פרופ' אלי פודה, "ערבית שפה יפה? לא אצלנו", הארץ, 29 באוגוסט 2018.</p>	<p>מאמרי דעה</p>
<p>ד"ר אהוד ערן, "מדוע נחוץ משרד החוץ?", וואיינט, 28 באוגוסט 2018.</p>	
<p>גבריאל מיטשל ואלכס וטנקה, "דיאלוג בין ישראלים לאיראנים הוא אפשרי וחשוב", דבר ראשון, 22 באוגוסט 2018.</p>	
<p>עינת לוי, "חוק הלאום ומרוקו", כאן 11 – העולם היום, 13 באוגוסט 2018.</p>	
<p>ד"ר נמרוד גורן, "משבר תורכיה-ארה"ב", גלי צה"ל, 21 באוגוסט 2018.</p>	<p>ראיונות בתקשורת</p>
<p>ד"ר נמרוד גורן, "פסגת תורכיה-רוסיה-איראן", גלי צה"ל, 6 בספטמבר 2018.</p>	